

BUXORO SHAHRI INDUSTRIYASINING TURAR-JOY FONDI MODERNIZATSIYASI

Yunusov Shukrulla Xayrullaevich¹

Jumayev Jasurbek Farhodovich²

¹Buxoro muhandislik va texnologiya instituti Ilmiy rahbar

²Buxoro muhandislik va texnologiya instituti Bino va inshootlar
arxitekturasini mutaxassisligi 1-bosqich magistranti

<https://doi.org/10.5281/zenodo.6570423>

MAQOLA TARIXI

Qabul qilindi: 01-may 2022

Ma'qullandi: 10- may 2022

Chop etildi: 14- may 2022

KALIT SO'ZLAR

Buxoro me'morchiligi, uy-joy, turar-joy binolari fondi, turizm, iqtisodiy industriya, qurilish va turizm rivoji

ANNOTATSIYA

Maqolada Buxoro shahri industriyasining turar-joy fondi modernizatsiyasi va uning asosiy industrial manbayi hisoblangan turizmning rivojlanishi borasida aniq ilmiy ma'lumotlar va turli o'tkazilgan tadqiqotlarning umumiy tahliliga ko'ra xulosa va tavsiyalar keltirilgan.

Hozirgi kunga kelib sayyohlik iqtisodiyot tarmoqlarining yetakchi bo'g'inlaridan biriga aylanmoqda. Viloyatimiz esa bu borada benihoya katta salohiyatga ega. 660 ta moddiy madaniy meros ob'ekti ro'yxatga olinganining o'ziyoq juda ko'p narsani anglatadi. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 19 maydagi "2017-2019 yillarda Buxoro shahri va Buxoro viloyatining turistik salohiyatini jadal rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi hamda 2017 yil 16 avgustdagi "2018-2019 yillarda turizm sohasini rivojlantirish bo'yicha birinchi navbatdagi chora-tadbirlar to'g'risida"gi qarorlari shu imkoniyatlarni ro'yobga chiqarish sari tashlangan muhim qadam bo'ldi. Mazkur qarorlarga muvofiq, viloyatga tashrif buyurayotgan chet ellik turistlar va mamlakatimiz sayyohlariga qulay shart-sharoitlar yaratish, ularga ko'rsatilayotgan servis xizmatlari sifatini yanada yaxshilash bo'yicha chora-tadbirlar rejasi ishlab chiqildi.

Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyevning 2016-yil 2-dekabrda "O'zbekiston Respublikasining turizm sohasini jadal rivojlantirishni ta'minlash chora-tadbirlari to'g'risida"gi farmoni mehmonxonalar tizimini rivojlantirishning yangi istiqbollari belgilab berdi. Prezidentimizning yuqoridagi farmonidan kelib chiqib qabul qilingan Vazirlar Mahkamasining tegishli qarorida mehmonxonalar tizimini rivojlantirish uchun qator imtiyozlar belgilangan.¹ Mintaqamizda sayyohlik sohasini izchil rivojlantirish, turizm industriyasi va infratuzilmasini yanada takomillashtirish maqsadida Yurtboshimiz tomonidan tasdiqlangan dastur asosida jami 21 ta (shundan 17 tasi Buxoro shahrida) yangi mehmonxona foydalanishga topshirildi, 7 ta yangi zamonaviy turistik klassdagi

¹ Iskandarov Haytboy Xasanboy o'g'li "O'zbekiston respublikasida qurilish sohasidagi investitsion muhit" "Science and Education" Scientific Journal Volume 1 Issue 3.

avtobuslar xarid qilindi. Qisqa davrda aviaqatnovlar va "Afrosiyob" tezyurar

poezdining harakatlanish jadvallari optimallashtirildi.

1-rasm. Shaharning umumiy manzarasi

TADQIQOT METODOLIGIYASI VA EMPIRIK TAHLIL

Buxoro shahridagi sobiq "Shahriston" bozori hududida hunarmandlar markazini qurish, muqaddas qadamjolar — Xoja Abdulxoliq G'ijduvoni, Xoja Orif ar-Revgariy, Xoja Mahmud Anjir Fag'naviy, Xoja Ali Romitaniy, Xoja Muhammad Boboyi Samosiy, Sayyid Amir Kulol, Xoja Bahouddin Naqshband va Chorbakr majmualarida keng ko'lamli qurilish-ta'mirlash ishlari amalga oshirilayapti. Hududning turistik salohiyatini yanada kengroq targ'ib qilish maqsadida "Ipak va ziravorlar", "Buxoro shahri kuni", "Qovun sayli" va "Buxoro hunarmandlari" festivallari tashkil etildi.

Xorijiy mamlakatlar bilan hamkorlik mustahkamlanmoqda. Jumladan, Xitoyning Loyan va Rossiyaning Vladimir shaharlari bilan Buxoro shahri o'rtasida birodarlik aloqalarini o'rnatish memorandumlari imzolandi. Ispaniya, Yaponiya, Singapur, Indoneziya, Malayziya, Rossiya, Latviya va Turkiya kabi davlatlar bilan shu yo'nalishda muzokaralar olib borildi.

2017 yilda xorijiy turistlarga xizmatlar eksporti qiymati 76,3 million AQSh dollariga yetkazilib, o'sish sur'ati 110 foizni

tashkil etdi. Ichki turizm bo'yicha individual tartibdagi ziyoratchilarni hisobga olganda mahalliy sayohatchilar soni qariyb 2 million nafarni tashkil etdi. Bu 2016 yildagiga nisbatan 15 foizga ko'p. Ayni paytda "Buxoro bo'ylab sayohat qil" dasturi asosida mahalladoshlar, Yoshlar ittifoqi a'zolari, mehnat va fermerlar jamoalaridan tarkib topgan 1200 nafardan ortiq aholi sayohatga chiqmoqda. Ularga Buxoro davlat universitetining turizm va tarix fakulteti 4-bosqich iqtidorli talabalari hamroh-volontor sifatida zamonaviy turistik avtobuslarda sifatli xizmat ko'rsatishmoqda.

2018 yilda ham bu yo'nalishdagi ishlar Abu Ali ibn Sino hayoti va ilmiy merosiga bag'ishlangan xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya, "Nasriddin Afandi" va "Sharq taomlari" kabi festivallar hamda Abdulxoliq G'ijduvoni tavalludining 915 yilligi, Bahouddin Naqshbandning 700 yillik yubileyariga uyg'un tarzda amalga oshiriladi.

Shuningdek, "Travel Turkey Izmir 2017" xalqaro sayyohlik ko'rgazmasida Buxoro viloyatining turizm imkoniyatlari va

salohiyatini alohida yo'nalishlar bo'yicha namoyish etgan "Bukhara Eco Tour" va "East Line Tour" turistik kompaniyalari ko'plab xorijiy hamkorlar bilan kelishuv va bitimlar tuzishga erishdi. Jumladan, "Bukhara Eco Tour" turistik kompaniyasi Turkiyaning "Ginger Travels", "Kemer Travel", "Sefir Tour", "Golden Tours", "Movvlana Istanbul", "Betatur", "OBT Travel", "Sinaia Tours", "Folo Travel" va boshqa 100 dan ortiq turistik kompaniyalar bilan hamkorlik kelishuvlarini tuzdi.²

Muzokaralar natijalari bo'yicha "Bukhara Eco Tour" turistik kompaniyasi 2018 yilda Turkiyadan 3000 ga yaqin sayyohlar uchun O'zbekiston bo'ylab sayohatlarni tashkillashtirib berishi kutilmoqda. "East Line Tour" turistik kompaniyasi esa 120 dan ortiq xorijiy turistik kompaniyalar bilan hamkorlik bitimlarini tuzdi. Kompaniya vakillari tomonidan erishilgan kelishuvlar asosida kelgusi yili Turkiyadan 4000 ga yaqin sayyohlarni yurtimizga qabul qilish bo'yicha ish olib boriladi.³

Buxoroning turizmini rivojlantirish va turistik obyektlarni modernizatsiyalash uchun 2017 yilning 16 noyabr kuni Buxoro viloyatida o'z faoliyatini yuritish jarayonida turizm sohasi bilan bog'liq uch yuzga yaqin tashkilotlar tashabbuslari asosida "Buxoro turizmi hamkor tashkilotlari" assotsiatsiyasi tashkil etildi. Bu dasturlar, qarorlar va tashkil etilgan tashkilotlar o'z navbatida turizmni rivojlantirish, qolaversa mahalliy aholini turmush darajasini yuqori qilishga xizmat qiladi.

Bundan tashqari, "Travel Turkey Izmir 2017" xalqaro sayyohlik ko'rgazmasida ishtirok etgan buxorolik arxitektorlar Zuhridin Muhiddinov va Farrux Rajabovlar Turkiyaning Izmir va Istanbul shaharlaridagi diqqatga sazovor joylar, bino va inshootlar, istirohat bog'lari, tarixiy-madaniy yodgorliklar hamda yo'l bo'yi infratuzilma ob'ektlari qurilishi va arxitekturasini bilan tanishdilar.

Shuningdek, arxitektorlar tomonidan Istanbul shahrining Eski shahar hududidagi tor ko'chalarning yo'l qoplamalari muhandislik texnologiyalari, avtoturargohlar yechimi, transportlar harakatlarini tartibga soluvchi barerlarni o'rnatish, chiqindilarni yig'ish usullari o'rganildi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzurida 2017 yil 2 oktyabrda turizmni rivojlantirish bo'yicha istiqbolli davlat siyosatini amalga oshirish yuzasidan o'tkazilgan yig'ilishda belgilangan vazifalarni bajarish, viloyatda ichki turizmni yanada rivojlantirish bo'yicha yangi loyiha va sayyohlik dasturlari ishlab chiqilmoqda. 2017 yilgi qishloq xo'jaligi mavsumini muvaffaqiyatli yakunlagan fermer xo'jaliklari rahbarlari va a'zolarini rag'batlantirish, ularning maroqli dam olishlari uchun qiziqarli tadbirlarni tashkillashtirish, madaniy meros obidalari bilan tanishtirish hamda muqaddas qadamjolarga ziyorat qilishlarini tizimli amalga oshirish maqsadida "Buxoro fermerlari sayohati" dasturining amalga oshirilayotgani ham ana shunday yangiliklardan biridir.

NATIJALAR

Ayni damda viloyatda 124 ta mehmonxona faoliyat ko'rsatmoqda. Buxoroning turizm salohiyatini yanada oshirish maqsadida 2018 yilda 30 dan ortiq mehmonxona, 50

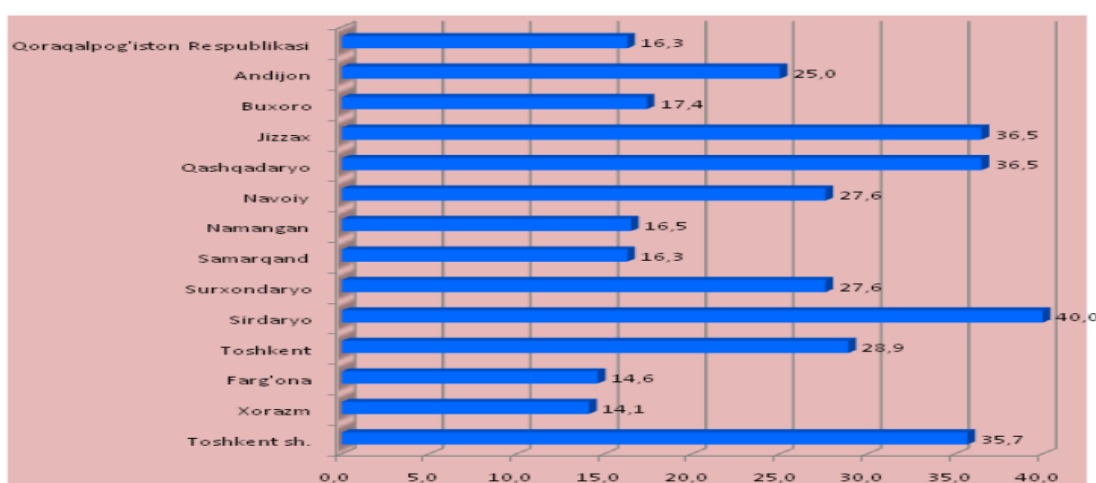
² R.A. Norov "Qurilish jarayonlari texnologiyasi, qurilishni tashkil etish va rejalashtirish" T- 2019 7-b.

³ Navro'zzoda B.N. Individual sa'y-harakatlar: fuqarolarning jahon moliyaviy iqtisodiy inqirozi oqibatida zarar ko'rmasligida muhim ahamiyat kasb etadi. "Buxoronoma" gazetasi, 8 iyul, 2009 yil. 4b.

ga yaqin restoran va 10 dan ziyod istirohat bog'larini qurish mo'ljallanmoqda. Bu boradagi keng qamrovli ishlar sayyohlarga xizmat ko'rsatish darajasini oshiradi. Yangi ish o'rinlari yaratilishiga olib keladi. Xorijliklarning boy ma'naviy-madaniy merosimizdan bahramand bo'lishlariga imkoniyat yaratadi.

O'zbekiston Respublikasi bo'yicha mehmonxona, umuman olganda turar joy va shunga o'xshash joylashtirish

vositalarida joylar fondidan foydalanish koefficienti (o'rinlarning yil davomida band bo'lishi) 2016 yilda 26,1 foizni tashkil qilmoqda. Jumladan, eng yuqori ko'rsatkich Sirdaryo viloyatida 40,0 foiz, Jizzax va Qashqadaryo viloyatlarida 36,5 foiz, Toshkent shahrida 35,7 foizni tashkil qilmoqda, shuningdek yil davomida joylarning band bo'lishi Xorazm viloyatida 14,1 foiz, Farg'ona viloyatida esa 14,6 foizni tashkil etgan.

2-rasm. Hududlar bo'yicha mehmonxona va shunga o'xshash joylashtirish vositalarida joylar fondidan foydalanish koefficienti (foizda)

XULOSA VA MULOHAZALAR

Bir so'z bilan aytganda shahrning industriyasi manbayi bo'lgan asosiy omil sifatida turizm sohasi asosiy rol o'ynaydi va ushbu sohaning umumiy uy-joy fondida rivojlanishi va uni zamonaviy iqtisodiy talablarga ko'ra modernizatsiya qilish

borasida bugunga kunda ko'plab islohotlar amalga oshirilmoqda. Ushbu islohotlar va amaliy ishlar fonida Buxoronig qurilish va arxitektura ta'siridagi o'zgarishlari va urbanizatsiya jarayonlari tobora mo'tadil industrial mexanizmlar qolibga tushmoqda deb aytish mumkin

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 7 fevraldagi PF-4947-son «O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi to'g'risida»gi Farmoni lex.uz.
2. R.A. Norov "Qurilish jarayonlari texnologiyasi, qurilishni tashkil etish va rejalashtirish" T- 2019 7-b.
3. Iskandarov Haytboy Xasanboy o'g'li "O'zbekiston Respublikasida qurilish sohasidagi investitsion muhit" "Science and Education" Scientific Journal Volume 1 Issue 3.

4. Xolmurod Baxshullayevich Sayfiyev "Buxoro viloyatidagi tarixiy arxitektura obidalarini ob'ektlarining turistik marshrutlari va infratuzilmalarini ishlab chiqish" Scientific Progress VOLUME 2 | ISSUE 7 | 2021 ISSN: 2181-1601 302-b.
5. Navro'zzoda B.N. Individual sa'y-harakatlar: fuqarolarning jahon moliyaviy iqtisodiy inqirozi oqibatida zarar ko'rmasligida muhim ahamiyat kasb etadi. "Buxoronoma" gazetasi, 8 iyul, 2009 yil. 4b.
6. Дворкович А. "От инструментов макроэкономики к микро - и нанозэкономике". <http://allmedia.ru/headlineitem.asp?id=312213>.